
VZPOMÍNKA na doc. RNDr. JOSEFA WOLFA, CSc. (20. 3. 1927 – 27. 1. 2012)

Životní badatelská pouť Josefa Wolfa byla poutí přírodovědce, který do sebe stále více vstřebával společenské vědy. Byla to pouť paleoantropologa, který se stále více přikláněl k etnologii, kulturologii a religionistice. Její počátky sahají na přelom padesátých a šedesátých letech minulého století, kdy začal přednášet teorii a dějiny výzkumu antropogeneze a úvod do biologické antropologie na katedře národopisu Filozofické fakulty UK ve Sněmovní ulici, kde také vedl seminář věnovaný antropologickým měřicím metodám. Byla to doba počátků československé sociální antropologie, v tehdejší názvosloví „cizokrajné etnografie“, velkého rozvoje orientalistiky a také afrikanistiky. Byla to ale i doba vydávání překladů řady zásadních děl publikovaných v „západním zahraničí“ a věnovaných otázkám původu člověka, dějinám Afriky nebo i kulturám předkolumbovské Ameriky, která vycházela v nakladatelství Mladá fronta, převážně v edici Kolumbus. Po dlouhých desetiletích se tak mohli čeští čtenáři konečně seznamovat s výběrem toho nejlepšího ze společenských i přírodovědeckých oborů. V řadě těchto knih bylo možné najít úvodní pasáže, doslovy anebo poznámkový aparát z pera Josefa Wolfa. Nebylo proto nijak překvapivé, když se jeho zájem začal obracet k etnologii a kulturním dějinám. Odtud byl již jen krok k přednáškám věnovaným etnografii Afriky, které připravil pro první ročníky afrikanistů a následně i pro studenty Univerzity 17. listopadu.

Na přelomu šedesátých a sedmdesátých let se ve Wolfově knižní produkci objevilo nové badatelské téma – výzkum kultury, pro který vypracoval projekt tzv. integrální antropologie. Projekt byl založen na myšlence holistického (celostního) výzkumu kultury. Wolf se snažil takový přístup prosadit na filozofické fakultě, ale marně. Vlastně až začátkem devadesátých let minulého století byly jeho ideje do značné míry naplněny díky vzniku Institutu základů vzdělanosti při UK, dnešní Fakulty humanitních studií UK. Základní myšlenky svého projektu definoval a vysvětlil v řadě publikací, z nichž můžeme uvést např. *Integrální antropologie na prahu 21. století* (2002) anebo *Antropologie pro každý den* (2004). V posledních

třiceti letech se pak Josef Wolf výrazně zaměřil na religionistická studia, především na výzkum magického myšlení a na techniky užívané čaroději, kouzelníky a učenci tzv. vysoké magie (*Člověk ve světě náboženství, Člověk ve světě magie*; obojí 1992). Třetí svazek díla (*Magia naturalis*) věnovaného tomuto problému dokončil roku 2009. Jak sám napsal, podařilo se mu tak splatit starý dluh, který měl vůči dějinám tajemna a šamanismu.

Při veškeré své činnosti Wolf nezapomínal ani na popularizaci etnologie, biologické antropologie a kulturologie, což činil formou přednášek, psaním populárních i odborných článků a také vydáváním slovníků a popularizačních knih (*Poslední svědkové pravěku*, 1970; *Abeceda národů. Výkladový slovník kmenů, národností a národů*, 1984).

Po většinu života se věnoval studentům a později mladším kolegům, svým absolventům. Měl pro ně pochopení, dokázal je motivovat k výzkumné činnosti a ještě jako činný pedagog jim dokázal pomáhat v situacích, kdy se přičiněním univerzitní byrokracie dostali do nesnází. Dovedl případně také vymyslet způsoby, jak takové byrokratické obtíže obejít a tím i vyřešit. Daleko důležitější ale byla jeho pomoc při prvních badatelských krůčcích studentů a mladších kolegů. Tak v polovině šedesátých let vznikly dvě publikace *Studia Africana* (1966 a 1970), v nichž vydal seminární a ročníkové práce a výtahy z diplomových prací první „generace“ afrikanistů, kteří právě končili svá studia na FF UK (1966). V této pomoci pokračoval i v sedmdesátých až devadesátých letech minulého století. Vznikly tak například sborníky věnované rasismu a dalším aktuálním otázkám společenských a biologických věd. Konečně i první čítanka antropologických textů *Kulturní a sociální antropologie*, kterou roku 1971 vydalo nakladatelství Svoboda, vznikla právě díky takové spolupráci učitele a jeho žáků.

Životem procházel se svým charakteristickým úsměvem, proklamovaným optimismem i vyrovnaným stavem mysli, a to přes všechny životní peripetie vyvolané turbulencemi politického a společenského života ve střední Evropě. Takto si ho pamatujeme a budeme pamatovat i v budoucnu.

Josef Kandert